

Nr 116.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående tilläggpensioner åt vissa f. d. lärare och lärarinnor; given Stockholms slott den 15 februari 1929.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts,
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Cl. Lindskog.

Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 15 februari 1929.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, WOHLIN, BESKOW, LUNDVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON.

Departementschefen, statsrådet Lindskog anför härefter:

Under senare år har frågan om beredande av tilläggpensioner åt f. d. lärare eller lärarinnor i statens tjänst, som för sin statstjänst erhållit avkortad pension men som därjämte tjänstgjort vid enskilda läroanstalter av olika slag, varit föremål för Kungl. Maj:ts och riksdagens prövning. Jag tillåter mig att till en början erinra om en del av dessa fall.

Med anledning av Kungl. Maj:ts proposition i ämnet (nr 128) medgav 1924 års riksdag (se riksdagens skrivelse den 6 juni 1924, nr 306, punkt 17),

Bihang till riksdagens protokoll 1929. 1 saml. 94 häft. (Nr 116.)

Tilläggs-
pensioner åt
vissa f. d.
lärare och
lärarinnor.

att adjunkten vid västra realskolan i Göteborg J. P. Gunnarson finge — utöver honom författningsenligt tillkommande avkortad pension — uppbära en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 1,220 kronor årligen. För denna tilläggspension fick Gunnarson tillgodoräkna sig den tid av 10 år, varunder han varit rektor vid folkhögskola och lantmannaskola.

Vidare medgav 1924 års riksdag (se riksdagens skrivelse den 6 juni 1924, nr 306, punkt 18), med anledning av inom riksdagen väckta motioner, att f. d. lektorn vid högre allmänna läroverket i Halmstad, filosofie doktorn J. R. Jungner finge — utöver honom författningsenligt tillerkänd avkortad pension — uppbära en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 760 kronor årligen. Detta motiverades med att Jungner före tillträdet till lektorstjänsten under avsevärd tid bedrivit en vetenskaplig verksamhet, vilken syntes hava givit praktiska resultat av stort värde för det svenska lantbruket.

I anledning av Kungl. Maj:ts förslag (propositionerna nr 191 och 192 till 1926 års riksdag, vartill jag här tillåter mig att hänvisa), medgav vidare 1926 års riksdag (se riksdagens skrivelse den 16 april 1926, nr 148, punkterna 53 och 54) att f. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Luleå K. G. Harlin och f. d. adjunkten vid samskolan i Askersund J. Jönsson Ekegren finge — utöver dem författningsenligt tillkommande pensioner — uppbära tilläggspensioner å allmänna indragningsstaten till belopp av ifråga om Harlin 1,210 kronor och beträffande Ekegren 360 kronor för år. Såsom närmare framgår av berörda propositioner och riksdagsskrivelse, voro nämnda tilläggspensioner beräknade för två tredjedelar av den tid, under vilken var och en av dem bestritt tjänstgöring vid kommunal och enskild läroanstalt.

Kungl. Maj:ts här ifrågavarande förslag grundades på en av statskontoret i yttrande den 9 november 1925 angående tilläggspension åt Ekegren gjord erinran, att Kungl. Maj:t genom proposition nr 153 till 1925 års riksdag framlagt ett förslag till ny civil tjänstepensionslag, enligt vilket förslag (§ 18 mom. 3), bland annat, tjänsteman skulle kunna av Kungl. Maj:t förklaras berättigad att såsom tjänstår för pension tillgodoräknas intill två tredjedelar av den tid, han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som kunde anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst. Berörda del av Kungl. Maj:ts förslag hade, erinrade statskontoret vidare, icke föranlett någon erinran vid ärendets behandling i riksdagen. Vid sådant förhållande och då anställning såsom lärare vid kommunalt eller enskilt läroverk måste betraktas såsom arbete av allmännyttig beskaffenhet, som vore av gagn för motsvarande arbete i statens tjänst, torde, ansåge statskontoret, frågan om tillgodoräkning av tjänstår för pension i sådana fall som det förevarande kunna anses hava kommit i ett nytt läge och möjlighet föreligga att av riksdagen utverka tilläggspension till skäligt belopp.

Vidare medgav 1928 års riksdag i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag (proposition nr 92, punkterna 8, 9, 10 och 11 ävensom riksdagens skrivelse den 1 juni 1928, nr 352, punkterna nr 55, 56, 57 och 58, vartill jag här tillåter mig att hänvisa)

dels att f. d. ämneslärarinnan vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor Anna Elisabeth Sofia Gahn finge från och med den 1 september 1927 uppbära — utöver henne författningsenligt tillkommande pension — en årlig tilläggspension å allmänna indragningsstaten till ett belopp av 190 kronor,

dels att f. d. ämneslärarinnan vid statens högre lärarinneseminarium i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor Dagmar Lauritzen finge från och med den 1 november 1927 uppbära — utöver henne författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till ett belopp av 190 kronor för år,

dels att f. d. lektorn vid högre allmänna läroverket i Norrköping E. G. A. Rönnblad finge uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en årlig tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 840 kronor,

dels ock att lektorn vid högre allmänna läroverket i Falun A. E. Westholm finge uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 550 kronor för år,

med rätt för en var av nämnda personer att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280).

Såsom av handlingarna närmare framgår, hava jämväl dessa tilläggspensioner beräknats för två tredjedelar av den tid, under vilken var och en av nyssberörda personer bestritt tjänstgöring vid kommunal och enskild läroanstalt.

Slutligen torde jag få erinra, att Kungl. Maj:t i proposition den 25 januari 1929, nr 27,

dels under punkt 6 föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. undervisningsrådet och ledamoten av skolöverstyrelsen, överdirektören A. W. Falk finge uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 340 kronor för år,

dels ock under punkt 7 föreslagit riksdagen medgiva, att f. d. adjunkten vid Vasa realskola i Stockholm E. O. G. Lindqvist finge uppbära — utöver honom författningsenligt tillkommande pension — en tilläggspension å allmänna indragningsstaten till belopp av 490 kronor för år,

med rätt för en var av nämnda personer att å sammanlagda pensionsförmånen åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18

juni 1925 (nr 280). Även dessa tilläggpensioner hava beräknats efter två tredjedelar av den tid, vederbörande tjänstgjort vid enskilda läroanstalter.

Till Kungl. Maj:ts prövning föreligga nu ett antal ansökningar från förutvarande lärare och lärarinnor vid statsläroverk, som först innehaft anställning vid enskilda läroanstalter och därefter statsanställning samt efter avsked kommit i åtnjutande av avkortade pensioner, beroende på att de i statens tjänst ej innehaft det antal tjänstår, som erfordras för erhållande av hel pension.

Jag anhåller nu att till en början få lämna en kortfattad redogörelse för de till Kungl. Maj:ts prövning föreliggande ansökningarna från f. d. lärarinnor ävensom för de förslag, som skolöverstyrelsen i sina över desamma avgivna utlåtanden avgivit. Skolöverstyrelsen har föreslagit, att sökandena skulle erhålla tilläggpensioner och att vid beräkning av dylika skulle tillgodoräknas vederbörande $\frac{2}{3}$ av den tid, varunder de i enskilda skolor innehaft anställning i klasserna över de förberedande och därvid fullgjort tjänstgöring av omfattning ej understigande den minsta tjänstgöring, som för den fastställda lönen ålegat motsvarande lärarinnor vid statens samskolor. Beträffande de närmare detaljerna ävensom skolöverstyrelsens motivering för sina olika förslag anhåller jag dock att få hänvisa till handlingarna i ärendet.

F. d. ämneslärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor *Sigrid Een*, som är född den 12 juni 1868, har genom beslut av statskontoret den 23 augusti 1928 beviljats avkortad pension till belopp av 2,130 kronor årligen. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänstinnehavares rätt till pension tillgodoräknats henne de 22 år, under vilka hon fullgjort tjänstgöring såsom extraordinarie ämneslärarinna med full tjänstgöring eller ordinarie ämneslärarinna vid den med högre lärarinneseminariet i Stockholm förenade statens normalskola för flickor, nämligen läsåren 1906/1928. Sökanden har emellertid före nu nämnda tjänstgöring under 16 läsår bestritt tjänstgöring även vid enskilda läroanstalter, nämligen vid Mathilda Halls skola för flickor i Göteborg läsåren 1889/1895, vid Östermalms högre läroanstalt för flickor i Stockholm läsåren 1895/1902 och vid Visby högre flickskola läsåren 1902/1905, samt under denna tid bestritt full tjänstgöring i klasserna över de förberedande och icke åtnjutit annan tjänstledighet än under 2 dagar på grund av sjukdom.

Skolöverstyrelsen framhåller i yttrande i ärendet den 29 oktober 1928 — under erinran att Östermalms högre läroanstalt för flickor från och med vårterminen 1889 och Visby högre flickskola från och med vårterminen 1877 åtnjutit statsunderstöd — att Mathilda Halls skola för flickor i Göteborg icke åtnjöt statsbidrag under den tid, då sökanden tjänstgjorde där.

städes — sådant bidrag begärde och erhöll skolan först från och med vårterminen 1897. Emellertid finner skolöverstyrelsen sig dock böra förorda, att jämväl sökandens tjänstgöring vid denna skola bör tagas med i beräkningen. Av en utförlig motivering, beträffande vilken jag vill hänvisa till handlingarna i ärendet, finner skolöverstyrelsen framgå, att nämnda tjänstgöring måste anses hava varit sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet och till särskilt gagn för vederbörandes arbete i statstjänst, som omförmlades i § 18 mom. 3 i det av Kungl. Maj:t genom proposition nr 153 till 1925 års riksdag framlagda förslag till civil tjänstepensionslag. Under dessa omständigheter finner skolöverstyrelsen det vara med billigheten överensstämmande, att sökanden får för tilläggspension beräkna en tjänstgöringstid av intill $\frac{2}{3}$ av nämnda 16 tjänstår, d. v. s. 10 hela tjänstår. Under denna förutsättning skulle hennes sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till mer än 30 år och hennes årliga pension till 2,900 kronor. Då den henne författningsenligt tillkommande pensionen uppginge till 2,130 kronor årligen, finner sig överstyrelsen med hänsyn härtill böra föreslå en tilläggspension å 770 kronor att utgå från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum.

F. d. handarbetslärarinnan vid samskolan i Sala *Sofia Wilhelmina Wiberg*, som är född den 31 mars 1858, har genom beslut av statskontoret den 10 juni 1920 beviljats avkortad pension till ett belopp av 440 kronor årligen. Därvid hava jämlikt den civila pensionslagen tillgodoräknats henne de 15 år, under vilka hon fullgjort tjänstgöring såsom handarbetslärarinna vid samskolan i Sala, nämligen läsåren 1905—1920 samt tiden därefter intill utgången av augusti 1920. Sökanden har emellertid, förutom nu nämnda tjänstgöring i statens tjänst, bestritt tjänstgöring såsom handarbetslärarinna även vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen under läsåren 1898/1908 — således under 10 läsår — vid Sala elementarskola för flickor och därvid under läsåren 1898/1905 i klasserna över de förberedande fullgjort tjänstgöring av minst den omfattning, som för den fastställda lönen åligger handarbetslärarinna vid statens samrealskolor. Sedan samskolan i Sala från och med höstterminen 1905 upprättats och med anledning därav indragning av klasser i elementarskolan för flickor i samma stad började, erhöll sökanden under läsåren 1905/1908 minskad tjänstgöring i handarbete vid sistnämnda skola, och med utgången av vårterminen 1908 upphörde skolan helt. Sistnämnda tre läsår sammanfalla sålunda, såsom av det nu anförda framgår, med en del av tiden för sökandens anställning vid samskolan i Sala.

I utlåtande den 29 november 1928 finner *skolöverstyrelsen* — som erinrar, att elementarskolan för flickor i Sala åtnjutit statsunderstöd från och med vårterminen 1891, och framhåller, att sökandens tjänstgöring vid denna skola måste anses hava varit till stort gagn för hennes följande arbete i statens tjänst — det vara med billigheten överensstämmande, att till sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att densamma beräknas för $\frac{2}{3}$ av den till 7 år uppgående tjänstetid, under vilken hon bestritt ovan nämnda tjänstgöring vid Sala elementarskola för flickor utan att samtidigt

bestrida tjänstgöring vid statens samskola i samma stad, d. v. s. 4 hela tjänstår. Under sådana förhållanden finner skolöverstyrelsen, att sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid skulle uppgå till 19 år och hennes årliga pension till $\frac{19}{30}$ av det belopp, vartill full pension för henne skulle hava uppgått. Då sistnämnda belopp, enligt vad överstyrelsen meddelat, skulle varit 873 kronor 33 öre, skulle hela den för sökanden ifrågasatta pensionen uppgå till 553 kronor 11 öre eller med föreskriven avrundning uppåt 560 kronor. Då, såsom förut meddelats, den sökanden författningsenligt tillerkända pensionen utgår med 440 kronor, förordar överstyrelsen i överensstämmelse härmed en tilläggspension av 120 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, framhåller överstyrelsen, att i vissa tidigare liknande fall sådan pension beviljats vederbörande sökande retroaktivt från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum. Då sökanden emellertid erhållit avsked från sin handarbetslärrinnebefattning redan från och med den 1 september 1920, men tilläggspension för läroverkslärare, beräknad för sådan tjänstgöring som den i nu förevarande ansökan åberopade, första gången beviljats av 1926 års riksdag, finner överstyrelsen, att den för sökanden ifrågasatta tilläggspensionen icke torde kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. första lärarinnan vid samskolan i Alingsås *Lovisa (Louise) Margareta Lindstedt*, som är född den 15 januari 1859, har genom beslut av statskontoret den 12 juni 1919 beviljats avkortad pension till ett belopp av 1,040 kronor årligen. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i den civila pensionslagen tillgodoräknats henne 13 år av hennes till 13 år och omkring 10 månader — tiden från och med början av höstterminen 1905 till och med den 30 juni 1919 — uppgående tjänstetid som första lärarinna vid samskolan i Alingsås. Förutom ovannämnda pension uppbär sökanden emellertid på grund av beslut av 1919 års riksdag (Kungl. Maj:ts förslag under punkt 36 av 1919 års tionde huvudtitel, riksdagens skrivelse den 19 juni 1919, nr 10 A, punkt 71) samt Kungl. Maj:ts beslut den 19 juni 1919 tilläggspension till sådant belopp, att densamma — tillika med den eller de pensioner, som hon må äga uppbära på grund av beslut av 1913 års riksdag och gällande pensionslag eller på grund av sådan delaktighet i pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller i svenska lärarinnornas pensionsförening, som medför rätt till statsbidrag — uppgår, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till två tredjedelar av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samskolor, eller till 1,800 kronor. Då sökanden icke åtnjuter pension från någondera av nyssnämnda pensionsinrättningar, uppgår hennes ifrågavarande tilläggspension till (1,800 — 1,040) 760 kronor om året.

Förutom ovannämnda tjänstgöring i statens tjänst har sökanden även bestritt tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen läsåren 1882 1892 såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid Alingsås ele-

mentarskola för flickor och under läsåren 1892/1907 såsom föreståndarinna för samma skola, således under sammanlagt 25 år. Av nämnda tid sammanfalla emellertid de två senaste åren med de två första åren av sökandens tjänstgöringstid vid samskolan i Alingsås. Under sin anställning vid Alingsås elementarskola för flickor har sökanden vidare under nära en vårtermin åtnjutit tjänstledighet på grund av sjukdom.

I utlåtande över ansökningen den 4 december 1928 har *skolöverstyrelsen* framhållit, att Alingsås elementarskola för flickor åtnjutit statsunderstöd som högre flickskola alltsedan vårterminen 1883. På de skäl, som av skolöverstyrelsen anförts i dess av mig tidigare omförmälda utlåtande den 29 oktober 1928 angående tilläggspension åt f. d. ämneslärarinnan Sigrid Een, anser emellertid överstyrelsen, att i här förevarande fall jämväl höstterminen 1882 torde böra tagas med i beräkningen, ehuru skolan icke då var statsunderstödd. Under nu angivna förhållanden anser skolöverstyrelsen det billigt, att till sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas henne såväl $\frac{2}{3}$ av den tid av 23 år, under vilken hon tjänstgjort vid ifrågavarande enskilda läroanstalt utan att samtidigt bestrida tjänstgöring vid statens samskola i Alingsås, d. v. s. $15\frac{1}{3}$ år, som ock av hennes tjänstgöringstid i statens tjänst ovannämnda 10 månader, för vilka statspension författningsenligt icke tillerkänts henne.

Skolöverstyrelsen finner, att sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid skulle under förutsättning av nu angivna beräknings sätt, uppgå till 29 år och hennes årliga pension, enär hon vid avskedstagandet åtnjöt avlöning i tredje lönegraden såsom ämneslärarinna, till $\frac{29}{30} \times 2,400$ kronor eller 2,320 kronor. Den tilläggspension, som i nu ifrågavarande fall skulle ifrågakomma, synes därför skolöverstyrelsen — enär den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen och den till sökanden på grund av ovannämnda beslut av 1919 års riksdag och Kungl. Maj:ts beslut den 19 juni 1919 utgående tilläggspensionen utgå med ett sammanlagt belopp av 1,800 kronor — böra utgöra 520 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken nu ifrågavarande tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin förstälärrinnebefattning redan från och med den 1 juli 1919, finner skolöverstyrelsen — under åberopande av samma, av mig tidigare återgivna motivering, som av skolöverstyrelsen den 29 november 1928 anförts i fråga om tilläggspension åt f. d. handarbetslärarinnan Sofia Wilhelmina Wiberg — nämnda tilläggspension icke kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. första lärarinnan vid samskolan i Vimmerby *Tecla von Reis*, som är född den 30 juni 1863, har genom beslut av statskontoret den 17 april 1924 beviljats avkortad pension till ett belopp av 1,440 kronor årligen. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i den civila pensionslagen tillgodoräknats henne 16 år av den tid — från och med början av höstterminen 1907 till och med den 30 juni 1924 — under vilken hon tjänstgjort som första lärarinna vid samskolan i Vimmerby. Förutom ovannämnda pension uppbär sökanden emellertid på grund av beslut av 1924 års riksdag (Kungl. Maj:ts proposition den 7 mars 1924, nr 85, punkt 9, och riksdagens skri-

velse den 26 april 1924, nr 108, punkt 12 i) och Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1924 från och med den 1 juli 1924 från allmänna indragningsstaten »tilläggspension till sådant belopp, att densamma — tillika med den eller de pensioner, som hon må äga uppbära på grund av gällande lag angående civila tjänst innehavares rätt till pension samt på grund av sådan delaktighet i enskild pensionsinrättning, som medför rätt till statsbidrag — uppgår, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till två tredjedelar av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samskolor», eller till 1,800 kronor. Då sökanden från svenska lärarinnornas pensionsförening åtnjuter en årlig pension av 55 kronor på grund av det statsbidrag, föreningen erhållit för henne — 180 kronor under åren 1904/1907 — och de avgifter, som för sökanden erlagts till föreningen för erhållande av sagda statsbidrag, uppgår den av 1924 års riksdag beviljade tilläggspensionen till 1,800 kronor — (1,440 + 55) 1,495 kronor eller 305 kronor för år.

Förutom ovannämnda tjänstgöring i statens tjänst har sökanden jämväl bestritt tjänstgöring vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, nämligen läsåren 1892—1902 såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid Kristianstads elementarläroverk för flickor och under läsåren 1902/1907 såsom föreståndarinna för Enköpings elementarskola för flickor, således sammanlagt 15 år; under sagda tid har någon tjänstledighet icke åtnjutits av sökanden.

I utlåtande den 29 november 1928 har nu *skolöverstyrelsen* — under erinran att Kristianstads elementarläroverk för flickor alltsedan vårterminen 1883 och Enköpings elementarskola för flickor alltsedan vårterminen 1888 åtnjutit statsbidrag — förklarat sig finna det billigt, att till sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas henne två tredjedelar av hennes till 15 år uppgående tjänstetid vid nämnda skolor, d. v. s. 10 år. Under sådan förutsättning skulle sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till 26 år och hennes årliga pension till $\frac{26}{30} \times 2,700$ kronor eller 2,340 kronor. Den tilläggspension, som i nu ifrågavarande fall skulle kunna ifrågakomma, synes därför skolöverstyrelsen — enär den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen och den till sökanden på grund av ovannämnda beslut av 1924 års riksdag och Kungl. Maj:ts beslut den 13 juni 1924 utgå med ett sammanlagt belopp av (1,440 + 305) 1,745 kronor — böra utgöra 595 kronor. Vad åter beträffade det pensionsbelopp av 55 kronor, vilket sökanden, såsom ovan nämnts, uppbär från svenska lärarinnornas pensionsförening, finner skolöverstyrelsen hänsyn till sagda belopp icke böra tagas i nu förevarande sammanhang. Skolöverstyrelsen framhåller i sådant hänseende, att vid beviljande av de utav mig i det föregående berörda tilläggspensionerna till f. d. ämneslärarinnorna Gahm och Lauritzen hänsyn icke tagits till huruvida sökandena åtnjöte pension från enskild pensionsinrättning eller icke, eller huruvida de till äventyrs åtnjutit statsbidrag till sådan pension. Tillika framhåller skolöverstyrelsen, att icke heller i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension finnes någon bestämmelse om avdrag å pensionen under sådana förhållanden.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från och med vilken nu ifrågavarande tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin befattning som första lärarinna redan från och med den 1 juli 1924, finner skolöverstyrelsen — under återopande av samma av mig tidigare återgivna motivering, som av skolöverstyrelsen den 29 november 1928 anförts i fråga om tilläggspension åt f. d. handarbetslärarinnan Sofia Wilhelmina Wiberg — nämnda tilläggspension icke kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. teckningslärarinnan vid samskolan i Trälleborg *Vilhelmina Gustava Cecilia Meukow*, som är född den 15 januari 1866, har genom beslut av statskontoret den 30 augusti 1926 beviljats avkortad pension till ett belopp av 1,340 kronor för år. Därvid hava enligt bestämmelserna i civila pensionslagen tillgodoräknats henne de 17 tjänstår, under vilka hon tjänstgjort vid allmänna läroverk.

Sökanden har emellertid förutom ovannämnda tjänstgöring i statens tjänst bestritt tjänstgöring även vid andra läroanstalter, nämligen bland annat dels under 7 månader av läsåret 1888/1889 såsom biträdande lärarinna i målning vid »kvinnliga skolan» i Tekniska skolan i Stockholm med en undervisningsskyldighet av 4 veckotimmar, dels ock under läsåren 1888/1902 — således under 14 år — såsom lärarinna i teckning, välskrivning, handarbete och slöjd vid Åhlinska skolan i Stockholm, varvid ämneskombinationen för hennes undervisningsskyldighet växlat från år till år.

I utlåtande över ansökningsen den 8 december 1928 har nu *skolöverstyrelsen* dels i fråga om tekniska skolan i Stockholm erinrat därom, att riksdagen vid flera tidigare tillfällen beviljat lärare vid sagda skola pension av statsmedel, dels framhållit, att Åhlinska skolan i Stockholm åtnjutit statsunderstöd från och med vårterminen 1892. På de skäl, som av skolöverstyrelsen anförts i dess av mig tidigare omförmälda utlåtande den 29 oktober 1928 angående tilläggspension åt f. d. ämneslärarinnan Sigrid Een, anser emellertid skolöverstyrelsen, att i här förevarande fall jämväl viss del av sökandens tjänstgöring vid Åhlinska skolan före vårterminen 1892 torde böra tagas med i beräkningen, ehuru skolan icke då var statsunderstödd. Överstyrelsen finner det billigt, att även till sökanden beviljas tilläggspension, beräknad för viss del av hennes tjänstgöringstid vid ifrågavarande läroanstalter. Vid beräkningen av storleken utav sagda tilläggspension torde emellertid hänsyn kunna tagas endast till den tid, under vilken sökanden i klasserna över de förberedande fullgjort tjänstgöring av omfattning ej understigande den minsta tjänstgöring, som för den fastställda lönen åligger ordinarie övningslärarinna vid statens samrealskolor och för vilken således statspension utgår, eller 6 veckotimmar. Under sådan förutsättning finner överstyrelsen vid beräkningen av ifrågavarande tilläggspension hänsyn böra tagas endast till de 7 månader av läsåret 1888/1889, under vilka sökanden vid nyssnämnda två läroanstalter bestred en sammanlagd tjänstgöring av $9\frac{1}{2}$ veckotimmar, samt vårterminen 1896 och läsåren 1896/1897 och 1898/1899, under vilka sökanden vid Åhlinska skolan i Stockholm hade en tjänstgöring av $6-7\frac{1}{2}$ veckotimmar i ovannämnda klasser. Överstyrelsen tillstyrker därför, att ifrågavarande tilläggspension måtte beräknas för $\frac{2}{3}$ av sagda till mer än 3

år uppgående tjänstetid vid tekniska skolan i Stockholm och Åhlinska skolan i Stockholm, eller för 2 hela år.

Under förutsättning av nyss nämnda beräkningssätt finner skolöverstyrelsen, att sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid skulle uppgå till 19 år och hennes årliga pension till $\frac{19}{30}$ av det belopp, vartill full pension för henne skulle hava uppgått eller $\frac{19}{30} \times 2,358$ kronor 67 öre, d. v. s. 1,493 kronor 82 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet upptå 1,500 kronor. Här ifrågavarande tilläggspension föreslås följaktligen av skolöverstyrelsen böra uppgå till (1,500 — 1,340) 160 kronor.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från och med vilken den föreslagna tilläggspensionen torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin teckningslärarbefattning från och med den 2 september 1926, finner skolöverstyrelsen densamma böra beviljas att utgå från och med den 1 oktober 1926.

F. d. handarbetslärarinnan vid samskolan i Ängelholm *Julia (Julie) Helena Lovisa Molin*, som är född den 27 september 1859, har genom beslut av statskontoret den 25 augusti 1921 beviljats avkortad pension till ett belopp av 520 kronor årligen. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i den civila pensionslagen tillgodoräknats henne de 16 år, under vilka hon fullgjort tjänstgöring såsom handarbetslärarinna vid samskolan i Ängelholm, nämligen läsåren 1905—1921 samt tiden därefter intill utgången av augusti 1921.

Sökanden har emellertid, förutom nu nämnda tjänstgöring i statens tjänst, bestritt tjänstgöring även vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen under läsåren 1895—1909 — således under 14 läsår — såsom lärarinna i handarbete och sång vid elementarskolan för flickor i Ängelholm, och därvid, enligt vad av handlingarna i ärendet synes framgå, under läsåren 1896—1905 i klasserna över de förberedande fullgjort tjänstgöring av större omfattning än den, som för den fastställda lönen åligger handarbetslärarinna vid statens samrealskolor, och av minst den omfattning, som för den fastställda lönen åligger musiklärarinna vid sagda skolor; under nämnda tid har sökanden icke åtnjutit någon tjänstledighet. Sökandens tjänstgöring vid elementarskolan för flickor under läsåren 1905—1909 sammanfaller med en del av tiden för hennes anställning vid samskolan i Ängelholm.

Skolöverstyrelsen erinrar i utlåtande över ansökningsen den 4 december 1928, att elementarskolan för flickor i Ängelholm från och med vårterminen 1894 åtnjutit statsunderstöd, samt framhåller, att överstyrelsen anser det vara med billigheten överensstämmande, att till sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att densamma beräknas för $\frac{2}{3}$ av den till 9 år uppgående tjänstetid, under vilken hon vid elementarskolan för flickor i Ängelholm bestritt en tjänstgöring av ovan angivna omfattning utan att samtidigt bestrida tjänstgöring vid statens samskola i samma stad, d. v. s. 6 hela tjänstår.

Under sådan förutsättning finner skolöverstyrelsen, att sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid skulle uppgå till 22 år och hennes årliga pension till $\frac{22}{30}$ av det belopp, vartill full pension för henne

skulle hava uppgått, eller $\frac{22}{30} \times 969$ kronor 33 öre, d. v. s. 710 kronor 84 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt 720 kronor. Här ifrågavarande tilläggspension föreslås följaktligen av skolöverstyrelsen böra utgöra (720 — 520) 200 kronor.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från och med vilken den föreslagna tilläggspensionen torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin handarbetslärarinnebefattning från och med den 1 september 1921, finner skolöverstyrelsen — under åberopande av samma av mig tidigare återgivna motivering, som av skolöverstyrelsen den 29 november 1928 anförts i fråga om tilläggspension åt f. d. handarbetslärarinnan Sofia Wilhelmina Wiberg — nämnda tilläggspension icke böra beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. ämneslärarinnan vid samskolan i Ängelholm *Karin Åhman*, som är född den 5 januari 1867, har genom beslut av statskontoret den 9 juni 1927 beviljats avkortad pension till ett belopp av 1,350 kronor. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i civila pensionslagen tillgodoräknats henne de 15 år — läsåren 1912—1927 — under vilka hon tjänstgjort som ämneslärarinna vid samskolan i Ängelholm. Sökanden har emellertid, förutom sagda tjänstgöring i statens tjänst, även bestritt tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen — med undantag av läsåret 1899/1900 — under tiden från och med vårterminen 1891 till och med vårterminen 1912, således $20\frac{1}{2}$ år, såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid Landskrona elementarläroverk för flickor; hon har därvid åtnjutit tjänstledighet sammanlagt $6\frac{5}{7}$ veckor.

I utlåtande den 8 december 1928 framhåller *skolöverstyrelsen*, att det syntes billigt, att till sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel samt att därvid tillgodoräknas henne $\frac{2}{3}$ av hennes till $20\frac{1}{2}$ år uppgående tjänstetid vid Landskrona elementarläroverk för flickor, d. v. s. 13 hela år. Sistnämnda läroverk hade åtnjutit statsunderstöd alltsedan vårterminen 1879.

Under förutsättning av sådant beräkningssätt finner skolöverstyrelsen, att sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid skulle uppgå till 28 år och hennes årliga pension till $\frac{28}{30} \times 2,700$ kronor eller 2,520 kronor. Då, såsom nyss nämnts, den henne författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 1,350 kronor, finner skolöverstyrelsen, att den tilläggspension, som skulle kunna ifrågakomma, utgör (2,520 — 1,350) 1,170 kronor. Emellertid framhåller skolöverstyrelsen, att sökanden redan för ovanberörda tjänstgöring vid enskild läroanstalt uppbär *dels* från lärarinnornas pensionsanstalt såväl en pension av 34 kronor om året som ock, jämlikt kungörelsen den 18 november 1921, nr 703, en årlig tilläggspension av 559 kronor, av vilka pensioner den förstnämnda grundas på kommunalt bidrag och för sökanden erlagda egna pensionsavgifter till sagda pensionsanstalt, medan den senare, jämlikt bestämmelserna i nyssnämnda kungörelse, helt utgår av statsmedel, *dels ock* från pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom en årlig pension av 400 kronor.¹⁾ Skolöverstyrelsen föreslår nu, att från ovannämnda beräknade belopp av 1,170 kronor bör avdragas ett belopp, motsvarande ovanberörda av statsmedel utgående tilläggspension av 559 kronor, vadan den nu ifrågasatta tilläggs-

¹⁾ Sedermera höjd till 450 kronor.

pensionen skulle uppgå till 611 kronor. Däremot finner skolöverstyrelsen — av skäl som av mig återgivits ifråga om den åt f. d. första lärarinnan Tecla von Reis ifrågasatta tilläggspensionen — hänsyn i nu förevarande sammanhang icke böra tagas till de båda andra omförmälda pensionsbeloppen av 34 kronor och 400 kronor.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från och med vilken den nu föreslagna tilläggspensionen torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin ämneslärarinnebefattning med utgången av juni 1927, finner skolöverstyrelsen nu ifrågavarande tilläggspension böra beviljas att utgå från och med den 1 juli 1927.

F. d. första lärarinnan vid samskolan i Piteå *Emma Margaretha Paterson*, som är född den 29 oktober 1863, har genom beslut av statskontoret den 20 december 1923 beviljats avkortad pension till ett belopp av 1,530 kronor årligen. Därvid hava, jämlikt bestämmelserna i civila pensionslagen, tillgodoräknats henne 17 år av hennes till 17 år och 10 månader — tiden från och med början av höstterminen 1906 till och med den 30 juni 1924 — uppgående tjänstetid vid samskolan i Piteå. Sökanden har emellertid, förutom sagda tjänstgöring i statens tjänst, även bestritt tjänstgöring vid enskild läroanstalt, nämligen under läsåren 1886—1906, således under 20 år, såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid privata elementarläroverket för flickor i Göteborg.

I utlåtande över ansökningen den 10 december 1928 har *skolöverstyrelsen* erinrat, att sistnämnda skola åtnjutit statsunderstöd alltsedan vårterminen 1897. På de skäl, som av skolöverstyrelsen anförts i dess av mig tidigare omförmälda utlåtande den 29 oktober 1928 angående tilläggspension åt f. d. ämneslärarinnan *Sigrid Een*, anser emellertid överstyrelsen, att i här förevarande fall jämväl läsåren 1886—1896 böra tagas med i beräkningen, ehuru skolan icke då var statsunderstödd. Under nu angivna förhållanden anser skolöverstyrelsen det billigt, att till sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas henne såväl intill $\frac{2}{3}$ av hennes till 20 år uppgående tjänstetid vid privata elementarläroverket för flickor i Göteborg, d. v. s. $13\frac{2}{3}$ år, som ock av hennes tjänstgöring i statens tjänst ovannämnda 10 månader, för vilka statspension författningsenligt icke har tillerkänts henne.

Skolöverstyrelsen finner, att sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid under förutsättning av nu angivna beräkningssätt skulle uppgå till mer än 30 år och hennes årliga pension till 2,700 kronor. Då, såsom nyss nämnts, den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 1,530 kronor, finner skolöverstyrelsen den nu ifrågavarande tilläggspensionen böra utgöra (2,700 — 1,530) 1,170 kronor.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från vilken den nu föreslagna tilläggspensionen torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin förstalärarinnebefattning från och med den 1 juli 1924, finner skolöverstyrelsen — under återopande av samma av mig tidigare återgivna motivering, som av skolöverstyrelsen den 29 november 1928 anförts i fråga om tilläggspension åt f. d. handarbetslärarinnan *Sofia Wilhelmina Wiberg* — nu ifrågavarande tilläggspension icke kunna beviljas att utgå tidigare än från den 1 juli 1926.

F. d. första lärarinnan vid samskolan i Trälleborg *Anna Katarina Montelius*, som är född den 2 november 1859, har genom beslut av statskontoret den 20 maj 1920 beviljats avkortad pension till belopp av 960 kronor årligen. Därvid hava, jämlikt bestämmelserna i civila pensionslagen, tillgodoräknats henne de 12 år — tiden från och med den 1 juli 1908 till och med den 30 juni 1920 — under vilka hon tjänstgjort vid allmänna läroverk. Förutom ovannämnda pension uppbär sökanden på grund av beslut av 1919 års riksdag (Kungl. Maj:ts förslag under punkt 36 av 1919 års tionde huvudtitel, riksdagens skrivelse den 19 juni 1919, nr 10 A, punkt 71) samt Kungl. Maj:ts beslut den 19 juni 1919 tilläggspension till sådant belopp, att densamma — tillika med den eller de pensioner, som hon må äga uppbära på grund av beslut av 1913 års riksdag och gällande pensionslag eller ock på grund av sådan delaktighet i pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller i svenska lärarinnornas pensionsförening, som medför rätt till statsbidrag — uppgår, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till två tredjedelar av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samskolor, eller till 1,800 kronor. Sökandens ifrågavarande tilläggspension utgår med 390 kronor om året, enär sökanden från pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom åtnjuter en årlig pension av 450 kronor. Förutom nyssnämnda pensioner uppbär sökanden från svenska lärarinnornas pensionsförening en årlig pension av lägst 210 kronor, högst 270 kronor, vilken pension utgår på grund av de avgifter, som sökanden frivilligt erlagt till pensionsföreningen.

Sökanden har, förutom nämnda tjänstgöring i statens tjänst, även bestritt tjänstgöring vid enskilda läroanstalter, nämligen såsom ämneslärarinna med full tjänstgöring vid Linköpings elementarläroverk för flickor vårterminen 1885, vid dåvarande Virginska flickskolan i Kristianstad, sedermera Kristianstads elementarläroverk för flickor läsåren 1885—1887, vid Östermalms högre läroanstalt för flickor i Stockholm läsåren 1887—1899 och 1901—1908 samt vid Kjellbergsska flickskolan i Göteborg läsåret 1899/1900; under nämnda år har sökanden icke åtnjutit tjänstledighet mer än under en vecka.

I utlåtande över ansökningen den 7 januari 1929 framhåller *skolöverstyrelsen* i fråga om sökandens tjänstgöring vid Östermalms högre läroanstalt för flickor i Stockholm, att nämnda tjänstgöring visserligen, vad timantalet beträffade, under vissa år något understigit det timantal, som enligt 1905 års läroverksstadga ålåg ämneslärarinna vid statens samskolor, men att densamma dock — med anledning av sökandens omfattande tjänstgöring dels vid morgonbönerna, dels i egenskap av klassföreståndarinna uti minst två men många år ända till fyra klasser eller därutöver, dels ock i egenskap av språklärarinna i flera klasser, med vilken sistnämnda tjänstgöring, fastän så icke angäves i skolans årsredogörelser, säkerligen varit förenad skyldighet att rätta språkskrivningar — torde, även med så lågt timantal som den under vissa år omfattat, väl kunna anses utgöra full tjänstgöring.

Skolöverstyrelsen framhåller vidare, att viss del av sökandens ovan omförmälda tjänstgöring vid enskilda läroanstalter — nämligen beträffande Östermalms högre läroanstalt för flickor i Stockholm läsåret 1887/1888 och höstterminen 1888 samt i fråga om Kjellbergsska flickskolan i Göteborg läsåret 1899/1900 — infallit innan sagda läroanstalter blivit statsunderstödda. På de skäl, som av skolöverstyrelsen anförts i dess av mig tidigare omförmälda utlåtande den 29 oktober 1928 angående tilläggs pension åt f. d. ämneslärarinnan Sigrid Een, anser emellertid överstyrelsen, att i här förevarande fall jämväl nyssberörda tid av tillsammans $2\frac{1}{2}$ år bör tagas med i beräkningen, ehuru skolorna icke då åtnjutit statsunderstöd. Under dessa omständigheter anser överstyrelsen det billigt, att sökanden beviljas tilläggs pension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas henne $\frac{2}{3}$ av hennes till $22\frac{1}{2}$ år uppgående tjänstetid vid ifrågavarande skolor, d. v. s. 15 år.

Under förutsättning av detta beräkningssätt, framhåller skolöverstyrelsen, skulle sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till 27 år och, enär sökanden vid avskedstagandet åtnjöt avlöning i tredje lönegraden som ämneslärarinna vid statens samskolor, hennes årliga pension till $\frac{27}{30} \times 2.400$ kronor eller 2,160 kronor. Då, såsom förut omnämnts, den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen och den till henne på grund av Kungl. Maj:ts och riksdagens beslut 1919 utgående tilläggs pensionen uppgå till $(960 + 390)$ 1,350 kronor, finner skolöverstyrelsen den nu ifrågasatta tilläggs pensionen böra utgå med ett belopp av $(2,160 - 1,350)$ 810 kronor. Däremot finner skolöverstyrelsen — av skäl, som av mig återgivits i fråga om den åt f. d. första lärarinnan Tecla von Reis ifrågasatta tilläggs pensionen — hänsyn i nu förevarande sammanhang icke böra tagas till det pensionsbelopp av 450 kronor, vilket sökanden, såsom ovan nämnts, uppbär från pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom. Vad beträffar den pension å lägst 210 kronor, högst 270 kronor, som sökanden uppbär från svenska lärarinnornas pensionsförening, framhåller skolöverstyrelsen, att då för denna pension intet statsbidrag utgått, hänsyn ej heller borde tagas till densamma; och hänvisar överstyrelsen till Kungl. Maj:ts utslag den 10 januari 1923 på besvär av förra föreståndarinnan vid Östersunds elementarläroverk för flickor Maria Christina Creutz i liknande fråga (se Regeringsrättens årsbok 1923, ref. 1).

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken den nu föreslagna tilläggs pensionen torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin förstaläraryrkesbefattning från och med den 1 juli 1920, finner skolöverstyrelsen — under åberopande av samma av mig tidigare återgivna motivering, som av skolöverstyrelsen den 29 november 1928 anförts i fråga om tilläggs pension åt f. d. handarbetslärarinnan Sofia Wilhelmina Wiberg — den nu ifrågasatta tilläggs pensionen icke kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. lektorn vid folkskoleseminariet i Stockholm *Helena Maria Lovisa Charlotta Gagner*, som är född den 2 januari 1868, har genom beslut av statskontoret den 12 april 1928 beviljats avkortad pension till ett belopp av 3,360 kronor årligen. Därvid hava, jämlikt bestämmelserna i civila pensionslagen, tillgodoräknats henne 28 år av hennes till något över $28\frac{1}{2}$ år uppgående tjänstetid i statens tjänst. Sökanden har emellertid förutom nämnda tjänstgöring tjänstgjort vid enskild läroanstalt, nämligen läsåren

1893/1899 som ämneslärarinna med full tjänstgöring vid Brummerska skolan i Stockholm. Av sistnämnda tjänstgöring sammanfaller emellertid en termin, vårterminen 1896, med sökandens tjänstgöring vid en statens läroanstalt, statens normalskola för flickor.

I utlåtande den 16 januari 1929 framhåller *skolöverstyrelsen*, att sökandens nyssberörda tjänstgöring vid Brummerska skolan i Stockholm infallit innan sagda läroanstalt blivit statsunderstödd. På de skäl, som av skolöverstyrelsen anförts i dess av mig tidigare omförmälda utlåtande den 29 oktober 1928 angående tilläggspension åt f. d. ämneslärarinnan Sigrid Een, anser emellertid skolöverstyrelsen, att i här förevarande fall jämväl denna tid bör tagas med i beräkningen. Under dessa omständigheter anser överstyrelsen det billigt, att sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas henne intill $\frac{2}{3}$ av hennes tjänstgöring under $5\frac{1}{2}$ år vid Brummerska skolan. Under förutsättning av detta beräkningssätt skulle sökanden erhålla för hel pension erforderligt antal tjänstår och hennes pension sålunda uppgå till 3,600 kronor. Då, såsom förut nämnts, den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen uppgår till 3,360 kronor, skulle den nu ifrågasatta tilläggspensionen sålunda uppgå till (3,600—3,360) 240 kronor.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, har överstyrelsen framhållit, att i ovannämnda liknande fall sådan pension beviljats vederbörande sökande retroaktivt från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum. I här förevarande fall torde alltså tilläggspension böra utgå från och med den 1 juli 1928.

F. d. lektorn vid folkskoleseminariet i Kalmar *Anna Vilhelmina Linder*, som är född den 13 mars 1867, har genom beslut av statskontoret den 23 december 1926 beviljats avkortad pension till ett belopp av 3,480 kronor årligen. Därvid hava, jämlikt bestämmelserna i civila pensionslagen, tillgodoräknats henne 29 år i statens tjänst. Sökanden har emellertid förutom nämnda tjänstgöring tjänstgjort vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, nämligen läsåren 1887/1889 vid Linköpings elementarläroverk för flickor och läsåren 1893/1895 vid lyceum för flickor i Stockholm; under denna sin tjänstgöring har sökanden åtnjutit tjänstledighet för studieresa från den 19 december 1894 till och med den 1 mars 1895.

I utlåtande den 16 januari 1929 över ansökningsen har *skolöverstyrelsen* erinrat, att de enskilda läroanstalter, vid vilka sökanden tjänstgjort, under tiden för hennes tjänstgöring därstädes varit i åtnjutande av statsunderstöd, samt framhållit såsom billigt, att sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas henne intill $\frac{2}{3}$ av hennes till sammanlagt mer än $3\frac{1}{2}$ år uppgående tjänstetid vid dessa läroanstalter. Under förutsättning av detta beräkningssätt skulle, framhåller överstyrelsen, sökanden erhålla för hel pension erforderligt antal tjänstår och hennes pension sålunda uppgå till 3,600 kronor och den nu ifrågasatta tilläggspensionen till (3,600—3,480) 120 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, framhåller skolöverstyrelsen, att i ovan-

nämnda liknande fall sådan pension beviljats vederbörande sökande retroaktivt från och med månaden näst efter den, under vilken avgång från tjänsten ägt rum. I här ifrågavarande fall skulle alltså tilläggs pensionen utgå från och med den 1 juli 1927.

F. d. musiklärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor *Anna Katarina Bergström-Simons-son*, som är född den 30 december 1853, har genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 januari 1916 beviljats avkortad pension till ett belopp av 560 kronor årligen. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension tillgodoräknats henne de av henne under tiden från och med höstterminen 1897 till och med höstterminen 1915 i statens tjänst intjänade 18 för pension beräkneliga tjänstår. Sökanden har emellertid före nämnda tjänstgöring i statens tjänst bestritt tjänstgöring även vid enskilda läroanstalter, nämligen vid nedan-nämnda högre flickskolor: Södermalms högre läroanstalt för flickor under läsåren 1882—1897, Ateneum för flickor i Stockholm under läsåren 1881—1897 samt Brummerska skolan i Stockholm under läsåren 1886—1897, och under hela nu nämnda tid åtnjutit tjänstledighet endast under en termin, höstterminen 1890. Vid ovannämnda tre enskilda läroanstalter har sökanden i klasserna över de förberedande under läsåren 1882—1888 bestritt en tjänstgöring av sammanlagt 7—8 $\frac{1}{2}$ veckotimmar och under läsåren 1888—1897 med undantag av höstterminen 1890, då sökanden åtnjöt tjänstledighet vid två av ifrågavarande tre skolor, en tjänstgöring av sammanlagt 11 $\frac{1}{2}$ —16 veckotimmar, således under 6 läsår en sammanlagd tjänstgöring av omfattning överstigande den minsta tjänstgöring, som för den fastställda lönen åligger övningslärarinna vid statens samskolor, och under 8 $\frac{1}{2}$ läsår en tjänstgöring av omfattning överstigande den, som för den fastställda lönen åligger musklärare vid nyssnämnda slag av statsläroverk.

I utlåtande den 2 februari 1929 har *skolöverstyrelsen* till en början framhållit, att viss av sökanden bestridd tjänstgöring vid Ateneum för flickor i Stockholm och Brummerska skolan i Stockholm infallit under tid, då sagda läroanstalter ännu icke erhållit statsunderstöd. På de skäl, som av skolöverstyrelsen anförts i dess tidigare av mig omförmälda utlåtande den 29 oktober 1928 angående tilläggs pension åt f. d. ämneslärarinnan *Sigrid Een*, har emellertid skolöverstyrelsen hållit före, att jämväl denna tid borde medtagas i beräkningen i här förevarande hänseende.

Under dessa omständigheter anser skolöverstyrelsen det vara med billigheten överensstämmande, att till sökanden beviljas tilläggs pension och att därvid tillgodoräknas henne $\frac{2}{3}$ av hennes ovannämnda, till 14 $\frac{1}{2}$ tjänstår uppgående tjänstgöringstid vid enskilda läroanstalter, d. v. s. 9 hela år.

Skolöverstyrelsen finner, att under förutsättning av ovan angivna beräkningssätt sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid skulle uppgå till 27 år och hennes årliga pension till $\frac{27}{30}$ av det belopp, vartill full pension för henne skulle hava uppgått, eller $\frac{27 \times 2 \times 1,400}{30 \times 3}$ kro-

nor, d. v. s. 840 kronor. Då, såsom förut nämnts, den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen uppgår till 560 kronor, skulle alltså den här ifrågasatta tilläggspensionen uppgå till (840—560) 280 kronor.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin musiklärarinnebefattning vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor från och med den 1 februari 1916, finner skolöverstyrelsen — under åberopande av samma motivering, som av skolöverstyrelsen anförts i utlåtande den 29 november 1928 angående tilläggspension åt f. d. handarbetslärarinnan Sofia Wilhelmina Wiberg — den nu ifrågasatta tilläggspensionen icke kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. adjunkten vid folkskoleseminariet i Falun *Valborg Henrika Olander*, som är född den 14 maj 1861, har genom beslut av Kungl. Maj:t den 28 april 1916 beviljats avkortad pension till belopp av 2,210 kronor årligen. Därvid hava, jämlikt bestämmelserna i lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, tillgodoräknats henne 23 år i statens tjänst. Sökanden har emellertid förutom nämnda tjänstgöring tjänstgjort vid enskilda läroanstalter, nämligen läsåret 1879—1880 vid Lidköpings elementarläroverk för flickor och läsåren 1880—1888 vid Göteborgs nya elementarläroverk för flickor.

I utlåtande över ansökningen den 16 januari 1929 har *skolöverstyrelsen* framhållit, att Lidköpings elementarläroverk för flickor åtnjutit statsunderstöd alltsedan höstterminen 1876 och Göteborgs nya elementarläroverk för flickor alltsedan vårterminen 1892. På de skäl, som av skolöverstyrelsen anförts i dess av mig tidigare återgivna utlåtande den 29 oktober 1928 angående tilläggspension åt f. d. ämneslärarinnan *Sigrid Een*, hemställer emellertid skolöverstyrelsen, att i här förevarande fall jämväl sökandens tjänstgöring vid sistnämnda skola måtte tagas med i beräkningen. Under dessa omständigheter finner överstyrelsen det billigt, att sökanden beviljas tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknas henne intill $\frac{2}{3}$ av hennes till 9 år uppgående tjänstgöring vid ifrågavarande båda läroanstalter. Under förutsättning av detta beräkningssätt skulle, framhåller skolöverstyrelsen, sökanden med tillämpning av de vid tidpunkten för hennes avgång från statstjänsten gällande pensionsbestämmelser erhålla för hel pension erforderligt antal tjänstår och hennes pension sålunda uppgå till 2,400 kronor. Då, såsom nyss nämnts, den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 2,210 kronor, finner skolöverstyrelsen den nu ifrågasatta tilläggspensionen böra utgöra (2,400—2,210) 190 kronor.

Vad slutligen beträffar den tidpunkt, från vilken den nu föreslagna tilläggspensionen torde böra tillerkännas sökanden, som erhållit avsked från sin adjunktsbefattning vid folkskoleseminariet i Falun från och med den 1 juli 1916, finner skolöverstyrelsen — under åberopande av samma av mig tidigare återgivna motivering, som av skolöverstyrelsen den 29 november 1928 anförts i fråga om tilläggspension åt f. d. handarbetslärarinnan *Sofia Wilhelmina Wiberg* — nu ifrågavarande tilläggspension icke kunna beviljas att utgå tidigare än från den 1 juli 1926.

Jag torde slutligen få framhålla, att i fråga om samtliga nu av mig omförmälda ansökningar skolöverstyrelsen — under hänvisning till riksdagens beslut i liknande fall — hemställt, att sökandena måtte erhålla rätt att å sammanlagda pensionsförmånerna åtnjuta förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280.

Såsom av den nu utav mig lämnade redogörelsen för de föreliggande ansökningarna framgår, åtnjuta flera av här ifrågavarande lärarinnor pension från enskild pensionskassa för lärarinnor. Skolöverstyrelsen har i sina av mig återgivna utlåtanden hållit före, att dessa pensioner ej borde inverka på beräkningen av de nu ifrågasatta tilläggpensionerna.

I skrivelse till skolöverstyrelsen den 5 december 1928 anförde emellertid statskontoret i här förevarande hänseende huvudsakligen följande:

Under den förberedande behandlingen inom statskontoret av ett av Kungl. Maj:t remitterat ärende angående viss tilläggpension för f. d. lärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm Sigrid Een, i vilket ärende skolöverstyrelsen avgivit utlåtande den 29 oktober 1928, hava följande, förut icke i handlingarna berörda omständigheter framkommit.

Från och med den 1 juli 1923 uppbär Sigrid Een en pension av 459 kronor årligen från pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom, understödsförening. Denna pension är delvis grundad på av staten erlagda avgifter, som utgått med följande belopp: åren 1897—1902 10 kronor för år, 1903—1905 30 kronor för år och från och med år 1906 60 kronor för år. Dessa statens avgifter hava betalats även för år, då Sigrid Een efter att hava lämnat sin befattning vid enskild läroanstalt varit anställd i statens tjänst och som således räknats henne till godo vid bestämmande av den henne redan tilldelade pensionen av statsmedel.

Den nu föreliggande frågan synes genom vad sålunda blivit upplyst hava kommit i ett i viss mån ändrat läge; och anser sig därför statskontoret böra härigenom anhålla, att skolöverstyrelsen ville avgiva yttrande, huruvida ovan angivna omständigheter föranleda ändring i den av överstyrelsen gjorda hemställan i ärendet.

Med anledning av vad sålunda av statskontoret framhållits anförde skolöverstyrelsen i skrivelse till statskontoret den 31 december 1928 huvudsakligen följande:

I skrivelsen till överstyrelsen har statskontoret särskilt fäst uppmärksamheten därvid, att vissa av de avgifter, som enligt vad ovan sagts av staten erlagts för Sigrid Eens pensionering i ovannämnda enskilda pensionsinrättning, gälla sådana år, då Sigrid Een efter att hava lämnat sin befattning vid enskild läroanstalt varit anställd i statens tjänst och som således räknats henne till godo vid bestämmande av den henne redan tilldelade pensionen av statsmedel. Med anledning härav vill överstyrelsen erinra därom, att 1907 års lag angående civila tjänstsinnehavares rätt till pension varken i § 17, som handlar om tjänstårsberäkning, eller i § 16, som handlar om förening av lön och pension samt om förening av två eller flera pensioner, känner till någon inverkan på statspensionen av en från

icke statlig pensionsinrättning utgående pension, vare sig denna senare i någon mån vilar på statsbidrag eller icke. Och detta förhållande kan icke hava berott på förbiseende. Långt före den 11 oktober 1907, då nyssnämnda lag utfärdades, funnos statsunderstödda enskilda pensionsinrättningar; så till exempel har nu ifrågavarande pensionsinrättning åtnjutit statsunderstöd alltsedan 1897. Man måste utgå ifrån, att Kungl. Maj:t och riksdagen vid stiftande av meranämnda lag haft detta förhållande fullt klart för sig samt fullt medvetet och avsiktligt format den nya lagen så, att sådan pension, som denna lag avser och sådan, som utgår från statsunderstödd enskild pensionsinrättning, beräknas och utgå helt oberoende av varandra.

Att så torde vara avsikten framgår även däraf, att i § 8 av kungörelsen den 11 oktober 1907 med föreskrifter om verkställighet av lagen angående civila tjänstinnehavares rätt till pension, i vilken § föreskrift lämnas angående vilka handlingar och uppgifter som skola åtfölja ansökan om pension jämlikt sagda lag, föreskrives, att vederbörande sökande skall lämna uppgift, huruvida han innehar annan statens tjänst eller för sådan tjänst åtnjuter pension, men däremot ingen föreskrift lämnas om motsvarande uppgift rörande pension från enskild pensionsinrättning. Med anledning härav kommer det således att bero på en tillfällighet, huruvida den eller de statsmyndigheter, som behandla vederbörande sökandes pensionsansökning, äga (eller erhålla) kännedom om huruvida sökanden åtnjuter pension från enskild pensionsinrättning eller icke.

I detta sammanhang vill överstyrelsen fästa uppmärksamheten även på nedan angivna omständigheter. Därest ett belopp, motsvarande den till vederbörande sökande från enskild pensionsinrättning utgående pensionen, skulle avdragas från sökandens statspension, så komme sökanden att utan motsvarande vederlag hava under sin tjänstetid i statens tjänst erlagt en årlig extra pensionsavgift — i nu förevarande fall 60 kronor om året. Vidare får överstyrelsen erinra därom, att å Sigrid Eens statspension utgår såväl förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen nr 280/1925 som ock dyrtidstillägg (kungörelsen 252/1927), men att å hennes pension från nyssnämnda enskilda pensionsinrättning icke utgår vare sig sådan förhöjning eller dyrtidstillägg. Om därför ett belopp, motsvarande sistnämnda pension, skulle avdragas från hennes statspension och anses ersatt med sagda pension från enskild pensionsinrättning, så skulle hon samtidigt, utan att erhålla motsvarande ersättning, gå förlustig den annars till henne å ifrågavarande del av statspensionen utgående pensionsförhöjningen och dyrtidstillägget.

Ovan av överstyrelsen såsom den rätta framhållna tolkning av ifrågavarande bestämmelser har tydligen ock av statskontoret tillämpats vid bestämmandet av storleken av den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen.

Men om sagda tolkning är riktig i fråga om Sigrid Eens författningsenligt bestämda pension, torde motsvarande grundsatser böra tillämpas i fråga om tilläggspension, som beräknas i viss analogi med den författningsenligt utgående pensionen. Härtill kommer ytterligare följande synpunkt. Då riksdagen på senare år i vissa fall beviljat pensionerade lärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet tilläggspension motsvarande $\frac{2}{3}$ av vederbörandes tjänstetid vid kommunal eller enskild läroanstalt, torde denna praxis i väsentlig mån vila på de i överstyrelsens ut-

låtande i förevarande ärende omförmälda förslagen till ny civil tjänstepensionslag, närmast på det, som Kungl. Maj:t genom proposition (nr 153) framlagt för 1925 års riksdag och i vilket (§ 18 mom. 3) ingår en bestämmelse, att tjänsteman efter prövning av Konungen i varje särskilt fall må kunna förklaras berättigad att få såsom tjänstår för pension tillgodoräkna intill två tredjedelar av den tid, han utom statens tjänst må hava utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som kan anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst. Nämda förslag vilar i huvudsak på 1921 års pensionskommittés år 1924 avgivna betänkande III. Nu ger emellertid sammanhanget i nämnda betänkande (sid. 58 f.) vid handen, att anledningen därtill, att tjänsteman anses böra få för pension tillgodoräkna sig icke hela ifrågavarande tjänstetid utom statens tjänst utan allenast $\frac{2}{3}$ av densamma, är det förhållandet, att i stort sett en statens befattningshavare genom egna avgifter bestrider ungefär en tredjedel av sin pensionering, under det att återstående två tredjedelar bekostas av statsverket. Man har således utgått från den förutsättningen, att tjänstemän i nu ifrågavarande ställning under de år, då de haft icke statlig anställning, icke betalat några pensionsavgifter. Men denna förutsättning är, såsom av de i statskontorets skrivelse till överstyrelsen omnämnda förhållandena framgår, icke riktig i fråga om Sigrid Een, vilken givetvis icke kunnat vinna inträde i nämnda pensionsinrättning eller erhålla statsbidrag till sin från densamma utgående pension utan att betala avgifter till inrättningen. Redan enligt överstyrelsens på riksdagens ovan angivna praxis stödda förslag skulle alltså Sigrid Een vidkännas en reduktion i sin tjänstetid, som, om den också i många eller de flesta fall kan ha fog för sig, dock utgår från en i fråga om detta särskilda fall icke riktig förutsättning. Visserligen har Sigrid Een en så lång tjänstetid, att hon även med ifrågavarande reduktion når upp till den tjänstetid, som fordras för full pension; och så till vida saknar reduktionen av tjänstetiden i detta särskilda fall praktisk betydelse. Men detta utesluter icke, att saken har principiell vikt och i andra fall, som i övrigt äro likartade men där tjänstetiden är kortare, kan få jämväl praktisk betydelse. Det vore hårt, om Sigrid Een eller en person i liknande ställning skulle drabbas icke blott av en reduktion i tjänstetid, vilken utgår från för dylika fall främmande förutsättningar, utan också av en reduktion i tilläggspensionen, som skulle utgå från förutsättningar, vilka äro främmande för den lag, enligt vilken den författningsenliga pensionen utgår.

Överstyrelsen erinrar också därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen vid beviljande av tilläggspensioner åt f. d. lärarinnorna vid samma läroanstalt Anna Gahm och Dagmar Lauritzen icke tagit hänsyn till frågan, huruvida dessa åtnjuta pension från statsunderstödd enskild pensionsinrättning och huruvida i så fall denna pension i någon mån vilat på statsbidrag, utan beräknat tilläggspensionen just på det sätt, som överstyrelsen nu ifrågasatt i fråga om Sigrid Een. Överstyrelsen kan icke finna någon anledning, varför denna sistnämnda i detta avseende skulle behandlas strängare än sina kolleger.

På grund av vad sålunda anförts tillåter sig överstyrelsen vidhålla sin hemställan i ärendet.

Härefter har *statskontoret* den 2 februari 1929 avgivit gemensamt utlåtande över samtliga de av mig i det föregående omförmälda ansökningarna med

undantag av de utav f. d. musiklärarinnan Anna Katarina Bergström-Simonsson och f. d. seminarieadjunkten Valborg Henrika Olander gjorda. Statskontoret har därvid till en början förklarat sig i likhet med skolöverstyrelsen anse det vara med billighet överensstämmande, att sökandena komma i åtnjutande av tilläggspensioner, och statskontoret har tillika förklarat sig för sin del intet hava att erinra mot det av skolöverstyrelsen förordade sättet för beräkning av tjänstår för sådan pension.

Härefter har statskontoret anfört följande:

Däremot kan statskontoret beträffande vissa av här föreliggande fall icke instämma med skolöverstyrelsens förslag rörande storleken av de pensionsbelopp, som skulle utgå till sökandena. Styrelsen har nämligen ansett, att vid fastställande av tilläggspension hänsyn ej skulle tagas till den pension vederbörande uppbure från enskild pensionskassa för lärarinnor. Såsom skäl härför har skolöverstyrelsen bland annat anfört, att civila pensionslagen icke innehölle några bestämmelser om minskning av pensionen, därest vederbörande åtnjöte pension på grund av förut innehavd enskild tjänst. Enligt statskontorets mening är här icke fråga om att avpassa tilläggspensionen efter de författningsbestämmelser, som reglera vederbörandes rätt till pension, utan det gäller att till förlättningsenligt utgående avkortad pension av billighetsskäl lämna ett lämpligt avvägt tillägg; och det synes statskontoret att härvid hänsyn bör tagas till de pensioner, vilka vederbörande i egenskap av förutvarande lärarinnor vid enskilda läroanstalter uppbära och för vilka i de flesta fall statsbidrag utgått. Ett bifall till skolöverstyrelsens förslag skulle medföra, att en lärarinna, vilken under en del av sin lärarinneverksamhet varit i enskild skola, skulle komma i bättre ställning än en lärarinna, vilken hela tiden varit anställd i statstjänst, och därvid i båda fallen ungefärligen samma pensionsavgifter blivit erlagda. I detta sammanhang vill statskontoret ock erinra därom, att vissa lärarinnor, däribland två av sökandena, enligt medgivande av 1919 års riksdag, i enlighet med skolöverstyrelsens förslag, erhöilo tilläggspension till sådant belopp, att densamma — tillika med redan utgående pension av statsmedel och på grund av sådan delaktighet i enskild pensionsinrättning, som medförde rätt till statsbidrag — uppginge, efter avrundning till närmast högre tiotal kronor, till $\frac{2}{3}$ av den enligt gällande bestämmelser stadgade fulla pensionen för lärarinna i högsta lönegraden vid statens samrealskolor.

Till stöd för sitt förslag har skolöverstyrelsen åberopat, att f. d. ämneslärarinnorna A. E. S. Gahm och D. Lauritzen enligt medgivande av 1928 års riksdag erhållit tilläggspensioner, utan att vid pensionsbeloppens bestämmande hänsyn tagits till att de från enskilda pensionsinrättningar åtnjöte pensioner. I anledning härav får statskontoret framhålla, att beträffande Gahm och Lauritzen kännedom saknats därom, att de ägde uppbära pensioner från enskilda kassor, och att därför beslutet om tilläggspensioner åt dem ej synes böra bliva avgörande, då det gäller att bevilja tilläggspension åt andra lärarinnor.

Vid beräkning av tilläggspension i nu förevarande fall bör enligt statskontorets mening tillses, att sådan pension utgår med högst så stort belopp, att detsamma jämte redan beviljad statspension och pension från lärarinnornas pensionsanstalt, pensionsinrättningen för lärarinnor vid Sveriges högre skolor för kvinnlig ungdom eller svenska lärarinnornas

pensionsförening uppgår till det pensionsunderlag, som för vederbörande gällde vid avsked från statstjänst. Statskontoret vill därför tillstyrka, att envar av sökandena erhåller tilläggspension med av skolöverstyrelsen föreslaget belopp dock med den modifikation, som eventuellt erfordras i enlighet med nyss angivna regel för bestämmande av tilläggspensionsbeloppets maximistorlek.

Skolöverstyrelsen har framhållit att, därest vid beräkning av tilläggspension avdrag skulle göras för från enskild pensionsinrättning utgående pensioner, vederbörande skulle gå förlustig den annars till henne å ifrågasvarande del av tilläggspensionen utgående pensionsförhöjning och dyrtidstillägg. Nu berörda olägenhet torde emellertid enligt statskontorets mening kunna undanröjas därigenom, att medgivande lämnas att pensionsförhöjning och dyrtidstillägg må beräknas å sammanlagda beloppet av statspension, tilläggspension och pension från enskilda pensionsinrättningar dock högst å för vederbörande vid avsked gällande pensionsunderlag.

I fråga om den tidpunkt, från vilken nu ifrågasatta tilläggspensioner skulle utgå, har skolöverstyrelsen framhållit, att i liknande fall sådan pension beviljats vederbörande retroaktivt från och med månaden näst efter den, vari avgång från tjänsten ägt rum. Då vissa av sökandena erhållit avsked för flera år sedan, men tilläggspension för läroverkslärare, beräknad för liknande tjänstgöring som i förevarande ansökningar åberopas, beviljats första gången av 1926 års riksdag, har skolöverstyrelsen ansett, att tilläggspensionerna i förevarande fall borde utgå retroaktivt från avskedet, dock tidigast från och med den 1 juli 1926. I anledning härav vill statskontoret framhålla, att det knappast synes böra ifrågakomma, att tilläggspensioner, varom här är fråga, utgå retroaktivt. Den omständigheten att vissa läroverkslärare erhöles tilläggspensioner år 1926, synes statskontoret ej vara tillräcklig anledning att till den 1 juli 1926 fastställa tidpunkten, från och med vilken tilläggspensionerna skulle utgå. Statskontoret får vidare erinra, att de av 1919 års riksdag vissa lärarinnor beviljade tilläggspensioner, i enlighet med vad skolöverstyrelsen då föreslagit, fastställdes att utgå tidigast från och med den 1 januari 1919. Statskontoret får i överensstämmelse med berörda riksdagsbeslut förorda, att tilläggspension till sökandena må utgå från och med den 1 januari 1929.

Statskontoret hemställer slutligen, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

dels att envar av f. d. ämneslärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor Sigrid Een, f. d. handarbetslärarinnan vid samskolan i Sala Sofia Wilhelmina Wiberg, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Alingsås Louise Margareta Lindstedt, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Vimmerby Tecla von Reis, f. d. teckningslärarinnan vid samskolan i Trälleborg Vilhelmina Gustava Cecilia Meukow, f. d. ämneslärarinnan vid samskolan i Ängelholm Karin Åhman, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Piteå Emma Margaretha Paterson, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Trälleborg Anna Katarina Montelius samt f. d. lektorn vid folkskoleseminariet i Stockholm Helena Maria Lovisa Charlotta Gagner må från och med den 1 januari 1929 under återstående livstiden uppbära — utöver henne eljest tillkommande pension av statsmedel — en årlig tilläggspension å allmän-

na indragningsstaten med följande belopp nämligen Een 311 kronor, Wiberg 120 kronor, Lindstedt 520 kronor, von Reis 595 kronor, Meukow 160 kronor, Ahman 307 kronor, Paterson 720 kronor, Montelius 390 kronor samt Gagner 140 kronor, dels ock att beträffande envar av nyssnämnda lärarinnor samt f. d. handarbetslärarinnan vid samskolan i Ängelholm Julia (Julie) Helena Lovisa Molin och f. d. lektorn vid folkskoleseminariet i Kalmar Anna Vilhelmina Linder — för vilka bägge sistnämnda statskontoret i enlighet med ovan angivna grunder icke kan tillstyrka pensions-tillägg av nu förevarande slag — pensionsförhöjning enligt nådiga kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg må beräknas å följande belopp nämligen för Een 2,900 kronor, Wiberg 560 kronor, Lindstedt 2,320 kronor, von Reis 2,433 kronor, Meukow 1,500 kronor, Ahman 2,700 kronor, Paterson 2,700 kronor, Montelius 2,400 kronor, Gagner 3,600 kronor, Molin 970 kronor och Linder 3,600 kronor.

Vid statskontorets utlåtande var fogad en tablå, utvisande för envar av de i statskontorets här förevarande utlåtande omförmälda sökandena det vid avskedet gällande pensionsunderlag, de pensioner av olika slag, som utgå till henne, av skolöverstyrelsen och statskontoret ifrågasatt tilläggspension samt det belopp, varå enligt statskontorets mening pensionsförhöjning och dyrtidstillägg borde beräknas. Beträffande innehållet i sagda tablå anhåller jag att få hänvisa till sid. 24 och 25 i det följande.

Vidare har statskontoret den 8 februari 1929 avgivit utlåtande över den av f. d. musiklärarinnan Anna Katarina Bergström-Simonsson gjorda ansökningen, och därvid under åberopande av sitt nyssberörda utlåtande den 2 februari 1929 hemställt om utverkande dels av en årlig tilläggspension åt sökanden av 280 kronor, dels av medgivande att dyrtidstillägg och pensionsförhöjning må för henne beräknas å ett belopp av 840 kronor för år.

Slutligen har statskontoret den 9 februari 1929 avgivit utlåtande över den av f. d. seminarieadjunkten Valborg Henrika Olander gjorda ansökningen och därvid anfört följande:

Enligt vad statskontoret inhämtat, åtnjuter sökanden från svenska lärarinnornas pensionsförening pension till belopp av 452 kronor årligen. På grund härav och under åberopande av statskontorets utlåtande den 2 februari 1929 angående tilläggspensioner åt vissa f. d. lärarinnor får statskontoret hemställa, att förevarande framställning icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. Däremot tillstyrker statskontoret, att Kungl. Maj:t måtte inhämta riksdagens medgivande därtill, att pensionsförhöjning och dyrtidstillägg må beträffande sökanden beräknas å ett belopp av 2,400 kronor.

Härefter anhåller jag så att få lämna en kortfattad redogörelse för de av vissa f. d. lärare ingivna ansökningarna om tilläggspensioner ävensom de häröver avgivna utlåtandena. I övrigt anhåller jag att jämväl beträffande dessa ansökningar få hänvisa till handlingarna i ärendet.

F. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Uppsala *August Hesslén*, som är född den 20 september 1854, har genom beslut av statskontoret den

N A M N.	Pensions- underlag	Tjänstår i statstjänst + $\frac{1}{3}$ av tjänst- åren i enskild tjänst.	Pension en- ligt civila pensions- lagen.
	Kronor		Kronor
f. d. ämneslärarinnan Sigrid Een	2,900:—	30	2,130
f. d. handarbetslärarinnan Sofia Wilhelmina Wiberg	873:33	19	440
f. d. första lärarinnan Louise Margareta Lind- stedt	2,400:—	29	1,040
f. d. första lärarinnan Tecla von Reis	2,700:—	26	1,440
f. d. teckningslärarinnan Vilhelmina Gustava Cecilia Meukow	2,358:67	19	1,340
f. d. handarbetslärarinnan Julia Helena Lovisa Molin	969:33	22	520
f. d. ämneslärarinnan Karin Ahman	2,700:—	28	1,350
f. d. första lärarinnan Emma Margaretha Paterson	2,700:—	30	1,530
f. d. första lärarinnan Anna Katarina Montelius	2,400:—	27	960
f. d. seminarielektorn Anna Wilhelmina Linder	3,600:—	30	3,480
f. d. seminarielektorn Helena Maria Lovisa Charlotta Gagner	3,600:—	30	3,360

16 juni 1921 beviljats avkortad pension till ett belopp av 1,820 kronor om året. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension tillgodoräknats honom de 15 år, under vilka han bestritt tjänstgöring såsom adjunkt vid folkskoleseminariet i Linköping, respektive högre allmänna läroverket i Uppsala.

I nu förevarande ansökan anhåller sökanden att, i den utsträckning Kungl. Maj:t kan finna skäligt, få för statspension tillgodoräkna sig de 25 år, läsåren 1881—1906, under vilka han före ovannämnda anställningar i statens tjänst tjänstgjort såsom lärare vid Fjellstedtska skolan i Uppsala.

Med anledning härav har *skolöverstyrelsen* i utlåtande den 24 november 1928 erinrat därom, att Kungl. Maj:t genom proposition (nr 291) till 1921 års riksdag underställt riksdagens prövning en av sökanden då ingiven liknande underdånig ansökan, men att sagda framställning icke vann riksdagens bifall.

Härefter anför *överstyrelsen* bland annat:

Såsom huvudsakligt skäl för ifrågavarande beslut anförde riksdagen (riksdagens skrivelse nr 197 sid. 7), att då frågan om rätt för lärare vid statliga läroanstalter att i pensionshänseende tillgodoräkna sig tjänstår vid enskilda läroverk vore att betrakta såsom ett spörsmål av vittomfattande principiell betydelse, det enligt riksdagens uppfattning icke torde, innan en allsidig utredning i ämnet verkställts, böra i enskilda fall fattas

Tilläggs- pension enligt riksdags- beslut.	Tilläggs- pension enligt kungörelsen nr 703/1921.	Pension från pensionsin- rättningen för lärarin- nor vid Sve- riges högre skolor för kvinnlig ungdom.	Garanterad pension från svenska lära- rinnornas pen- sions- förening.	Pension från lärarinnor- nas pensions- anstalt.	Tilläggs- pension enligt skolöversty- relsens förslag.	Tilläggs- pension enligt statskonto- rets förslag.	Det belopp, varå pen- sionsförhöj- ning och dyrtidstill- lägg skulle beräknas.
Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor	Kronor
—	—	459	—	—	770	311	2,900
—	—	—	—	—	120	120	560
760	—	—	—	—	520	520	2,320
305	—	—	93	—	595	595	2,433
—	—	—	—	—	160	160	1,500
—	—	450	—	—	200	—	970
—	559	450	—	34	611	307	2,700
—	—	450	—	—	1,170	720	2,700
390	—	450	210	—	810	390	2,400
—	—	200	—	—	120	—	3,600
—	—	—	100	—	240	140	3,600

beslut av beskaflenhet att kunna verka prejudicerande för en lösning av frågan i dess helhet. Några år efter detta riksdagens uttalande blev emellertid en sådan utredning framlagd, nämligen i 1921 års pensionskommittés den 13 juni 1924 avgivna betänkande III med förslag till civil tjänstepensionslag; och genom proposition (nr 153) till 1925 års riksdag framlade Kungl. Maj:t, i väsentlig anslutning till sagda betänkande, ett förslag till ny civil tjänstepensionslag, enligt vilket förslag (§ 18 mom. 3), bland annat tjänsteman skulle kunna av Kungl. Maj:t förklaras berättigad att såsom tjänstår för statspension tillgodoräkna sig intill två tredjedelar av den tid han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaflenhet, som kunde anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst. Sagda del av nyssnämnda Kungl. Maj:ts förslag föranledde icke någon erinran vid ärendets behandling i riksdagen. I de sedermera av 1921 års pensionskommitté år 1925 och av särskilt tillkallade sakkunniga år 1927 avgivna betänkanden angående civil tjänstepensionslag har ovan berörda förslag angående tjänstårsberäkning i hudsak bibehållits. Frågan om möjlighet för statstjänsteman att i pensionshänseende tillgodoräkna sig tjänstgöring utom statens tjänst synes således nu befinna sig i ett helt annat läge än år 1921, då sökandens föregående ansökan underställdes riksdagens prövning.

Skolöverstyrelsen erinrar härefter, att Kungl. Maj:t och riksdagen numera i flera fall bifallit ansökningar liknande den av sökanden nu ingivna.

Härefter anför skolöverstyrelsen bland annat:

Vad nu föreliggande ansökan beträffar, framgår av handlingarna bland annat, att sökanden under 25 läsår tjänstgjort vid Fjellstedtska skolan i Uppsala och därvid under 17 $\frac{1}{2}$ läsår bestritt en undervisningsskyldighet av 22—28 veckotimmar, i medeltal nära 25 veckotimmar. Överstyrelsen erinrar vidare, att nämnda läroanstalt ägt samma bildningsmål som de högre allmänna läroverken, och att den vunnit erkännande för sin verksamhet genom att tillerkännas statsunderstöd alltsedan höstterminen 1890, studentexamensrätt alltsedan vårterminen 1882 samt lönetursrätt för skolans lärare genom brev den 30 april 1875, den sistnämnda rätten visserligen icke längre gällande med de löneregleringsprinciper, som tillämpas sedan år 1905. Vad åter beträffar sökandens tjänstetid vid nämnda skola, torde man i nu förevarande sammanhang icke kunna taga hänsyn till annan del av densamma än den, under vilken sökanden fullgjort tjänstgöring till ungefär samma omfattning som den, vilken ålegat ordinarie ämneslärare vid allmänt läroverk, eller läsåren 1883—1884 och 1886—1889, höstterminen 1892 samt läsåren 1893—1906, eller 17 $\frac{1}{2}$ läsår. Under förutsättning av sådan begränsning får överstyrelsen framhålla, att ifrågakommande tjänstgöring måste anses hava varit av direkt allmännyttig beskaffenhet och torde hava varit till stort gagn för sökandens följande arbete i statstjänst. Under sådana omständigheter synes det överstyrelsen med billigheten överensstämmande, att även till sökanden beviljades tilläggspension av statsmedel, och att därvid tillgodoräknades honom $\frac{2}{3}$ av ovannämnda 17 $\frac{1}{2}$ tjänstår, eller 11 hela tjänstår.

Under sådan förutsättning skulle, framhåller skolöverstyrelsen, sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till 26 år och hans årliga pension till 26/33 av 4,000 kronor eller 3,151 kronor 51 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt 3,160 kronor. Den tilläggspension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, syntes alltså, enär den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 1,820 kronor, utgöra 1,340 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, har skolöverstyrelsen — under åberopande av utav mig i det föregående omförmäld motivering — framhållit, att den för sökanden nu ifrågasatta tilläggspensionen icke torde kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

Statskontoret har den 7 januari 1929 avgivit utlåtande över här förevarande ansökning och därvid anfört bland annat följande:

Spörsmålet om tilläggspension har kommit i ett väsentligen annat läge efter den tid, då 1921 års riksdag avslog propositionen nr 291 om beviljande av tilläggspension åt sökanden.

Emellertid kan det ifrågasättas, huruvida denna omständighet bör föranleda till vidtagande av reglering av en pensionsförmån, som för många år sedan anpassats efter då gällande grunder och som med den uppfattning av tillgodoräkning av utomstatlig lärarverksamhet, som av riksdagen då gjorts gällande, prövats icke böra förhöjas. Det kan icke anses annat än ganska betänkligt att låta ändrade bestämmelser eller ändrad uppfattning av ett visst spörsmål hava tillbakaverkande inflytande på redan avgjorda pensionsförhållanden. När exempelvis bestämmelsen att läroverkslärare för att bekomma hel pension måste räkna minst 35 år i statstjänst, ändrades därhän att allenast 33 sådana tjänstår skulle erfordras för hel pension,

skulle den ändrade uppfattning, som sålunda fått uttryck, med samma skäl kunnat anses böra föranleda till en omräkning och förhöjning av de många avkortade lärarpensioner, som dessförinnan avpassats i enlighet med den tidigare bestämmelsen; men någon sådan reglering medgavs icke.

Med hänsyn härtill och till de betänkliga konsekvenserna av en retroaktiv tillämpning av den ändrade uppfattningen rörande tillgodoräkning i pensionsavseende av utomstatlig verksamhet kan statskontoret för sin del icke tillstyrka vidtagande av åtgärd i enlighet med förevarande ansökning.

Därest emellertid Kungl. Maj:t skulle finna ansökningen böra föranleda till framläggande för riksdagen av förslag i ämnet, tillåter sig statskontoret framhålla, att det icke synes lämpligt att låta den begärda tilläggspensionen utgå för tid före ingången av år 1929.

F. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm *Robert Larssén*, som är född den 9 januari 1858, har genom beslut av statskontoret den 6 september 1923 beviljats avkortad pension till ett belopp av 3,520 kronor om året. Därvid hava enligt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension tillgodoräknats honom de 29 tjänstår, under vilka han bestritt tjänstgöring vid allmänna läroverk. I nu förevarande ansökan anhåller sökanden, att vid bestämmandet av pensionens belopp hänsyn måtte tagas även till de tre år, läsåren 1890—1893, under vilka han före ovannämnda tjänstgöring vid allmänna läroverk tjänstgjort såsom lärare med full tjänstgöring — enligt vad av handlingarna framgår 28—29 veckotimmar — vid Beskowska skolan i Stockholm.

Med anledning härav har *skolöverstyrelsen* i utlåtande den 24 november 1928 erinrat därom, att Kungl. Maj:t och riksdagen i flera tidigare fall bifallit liknande ansökningar. Under sådana omständigheter synes det överstyrelsen med billigheten överensstämmande, att även till sökanden beviljades tilläggspension av statsmedel, och att därvid tillgodoräknades honom $\frac{2}{3}$ av den till tre läsår uppgående tjänstetid, under vilken han vid Beskowska skolan i Stockholm tjänstgjort såsom ämneslärare med full tjänstgöring, eller två läsår.

Vid bifall härtill skulle, framhåller skolöverstyrelsen vidare, sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till 31 år och hans årliga pension till $31/33 \times 4,000$ kronor eller 3,757 kronor 58 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt 3,760 kronor. Den tilläggspension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, synes alltså, enär den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 3,520 kronor, utgöra 240 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, framhåller skolöverstyrelsen — under åberopande av utav mig i det föregående omförmäld motivering — att den för sökanden nu ifrågasatta tilläggspensionen icke torde kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Östersund *Bror Alfred Finell*, som är född den 19 juli 1849, har genom Kungl. Maj:ts beslut den

23 juli 1915 beviljats avkortad pension till ett belopp av 3,310 kronor om året. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension tillgodoräknats honom de 34 år, under vilka han bestritt tjänstgöring vid allmänna läroverk. Sökanden har emellertid, förutom nämnda tjänstgöring i statens tjänst, även bestritt tjänstgöring såsom ämneslärare vid enskild läroanstalt, nämligen under läsåren 1884—1887 samt höstterminen 1887 — således i 3 $\frac{1}{2}$ år — vid realgymnasium i Göteborg.

Skolöverstyrelsen har i utlåtande den 24 november 1928 erinrat därom, att Kungl. Maj:t genom beslut den 30 december 1916 funnit en av sökanden sagda år ingiven liknande ansökan icke föranleda någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd. Emellertid hade på de senare åren förekommit vissa fall, då riksdagen medgivit, att till f. d. lärare vid allmänt läroverk, vilken tidigare tjänstgjort vid kommunal eller enskild läroanstalt, finge utgå tilläggspension, beräknad i visst förhållande till vederbörandes vid sådan läroanstalt intjänade tjänstetid.

Frågan om möjlighet för sökanden att för ovannämnda tjänstgöring vid realgymnasium i Göteborg erhålla tilläggspension av statsmedel torde således numera hava kommit i ett helt annat läge, än då frågan under år 1916 underställdes Kungl. Maj:ts prövning.

Under sådana omständigheter syntes det överstyrelsen billigt, att till sökanden beviljades tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräknades honom $\frac{2}{3}$ av hans ovannämnda till 3 $\frac{1}{2}$ år uppgående tjänstetid vid realgymnasium i Göteborg eller 2 hela tjänstår.

Under sådan förutsättning, framhåller skolöverstyrelsen vidare, skulle sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till mer än 35 år och hans årliga pension till 3,400 kronor. Den tilläggspension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, syntes alltså, enär den sökanden författningsenligt tillerkända pensionen utgår med 3,310 kronor, utgöra 90 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, har skolöverstyrelsen — under åberopande av utav mig i det föregående omförmäld motivering — framhållit, att den för sökanden nu ifrågasatta tilläggspensionen icke torde kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

F. d. adjunkten vid samskolan i Åmål *Henning Erhard Theodor Adlerz*, som är född den 20 februari 1856, har genom beslut av statskontoret den 28 april 1921 beviljats avkortad pension till ett belopp av 3,280 kronor om året. Därvid hava jämlikt bestämmelserna i lagen den 11 oktober 1907 angående civila tjänst innehavares rätt till pension tillgodoräknats honom 27 år av hans till 27 år 7 månader uppgående tjänstetid i statens tjänst. Sökanden har emellertid, förutom nämnda tjänstgöring i statens tjänst, även bestritt tjänstgöring vid statsunderstödd enskild läroanstalt, nämligen under läsåren 1896—1900 såsom föreståndare för Hedemora samskola.

I utlåtande den 1 december 1928 har *skolöverstyrelsen* framhållit, att sagda läroanstalt vunnit erkännande för sin verksamhet genom att till-

erkännas statsunderstöd från och med vårterminen 1897 samt genom brev den 6 november 1896 och den 13 oktober 1899 fortsatt dimissionsrätt till nedre sjätte klassen av de allmänna läroverken och lönetursrätt för skolans föreståndare ävensom, genom det sistnämnda brevet, lönetursrätt för skolans lärare, sagda lönetursrätt för föreståndare och lärare visserligen icke gällande sedan år 1905 med de löneregleringsprinciper, som då började att tillämpas.

Under sådana omständigheter synes det skolöverstyrelsen billigt, att till sökanden bevilja tilläggspension av statsmedel och att därvid tillgodoräkna honom såväl $\frac{2}{3}$ av hans ovannämnda till 4 år uppgående tjänstetid såsom föreståndare för Hedemora samskola, eller $2\frac{2}{3}$ tjänstår, som ock de i det föregående omnämnda 7 månaderna i statens tjänst, vilka författningsenligt icke förut tillgodoräknats honom för statspension, alltså sammanlagt 3 hela tjänstår.

Under sådan förutsättning, fortsätter skolöverstyrelsen, skulle sökandens sammanlagda för statspension beräkneliga tjänstetid uppgå till 30 år och hans årliga pension till $30/33 \times 4,000$ kronor eller 3,636 kronor 36 öre och med föreskriven avrundning av pensionsbeloppet uppåt 3,640 kronor. Den tilläggspension, som i nu förevarande fall skulle kunna ifrågakomma, syntes alltså, enär den sökanden författningsenligt tillkommande pensionen utgår med 3,280 kronor, utgöra 360 kronor.

Vad beträffar den tidpunkt, från och med vilken sagda tilläggspension torde böra tillerkännas sökanden, har skolöverstyrelsen — under åberopande av utav mig i det föregående omförmäld motivering — framhållit att den för sökanden nu ifrågasatta tilläggspensionen icke torde kunna beviljas att utgå tidigare än från och med den 1 juli 1926.

Jag torde slutligen få framhålla, att skolöverstyrelsen beträffande en var av de nu av mig senast omförmälda fyra ansökningar hemställt, att å sammanlagda beloppet av pension och tilläggspension må utgå förhöjning enligt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925, nr 280.

Statskontoret har i särskilda utlåtanden den 7 januari 1929 över de tre nu senast av mig omförmälda ansökningarna — under åberopande av sitt samma dag avgivna, av mig i det föregående omförmälda utlåtande angående f. d. läroverksadjunkten A. Hesselns ansökning om tilläggspension samt under framhållande, att förhållandena i nu förevarande fall i stort sett vore lika med dem, som i berörda ärende föreläge — hemställt att här förevarande tre ansökningar icke måtte till någon Kungl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

Såsom jag inledningsvis erinrade, hava under senare år vid flera tillfällen f. d. lärare och lärarinnor, som vid uppnåendet av pensionsåldern tillerkänts avkortad pension, jämväl tillerkänts tilläggspensioner för viss del av den tid, under vilken de före inträdet i statstjänst utfört ett gagnande och för deras verksamhet i statstjänst betydelsefullt arbete vid enskilda läroanstalter. Dessa beslut hava, såsom jag också framhållit, i viss utsträckning grundats på ett stadgande (§ 18 mom. 3) i det av Kungl. Maj:t genom proposition nr 153 till 1925 års riksdag framlagda och av riksdagen i denna del utan an-

Departement-
schefen.

märkning lämnade förslaget till ny civil tjänstepensionslag, enligt vilket tjänsteman skulle kunna av Kungl. Maj:t förklaras berättigad att såsom tjänstår för pension tillgodoräknas intill två tredjedelar av den tid, han utom statens tjänst utfört sådant arbete av direkt allmännyttig beskaffenhet, som kunde anses hava varit till särskilt gagn för hans arbete i statstjänst.

Beträffande de från åtskilliga f. d. lärarinnor inkomna ansökningarna om tilläggspensioner hava de av skolöverstyrelsen i överensstämmelse med nyssnämnda grundsatser framlagda förslagen i huvudsak blivit av statskontoret tillstyrkta, och även jag vill uttala min anslutning härtill.

På de av statskontoret anförda skäl finner jag mig emellertid böra förorda, att vid beräkandet av de ifrågasatta tilläggspensionerna hänsyn bör tagas jämväl till de pensioner, vilka vederbörande i egenskap av förutvarande lärarinnor vid enskilda läroanstalter uppbära och för vilka i de flesta fall statsbidrag utgått. Såsom statskontoret framhållit, skulle nämligen ett bifall till den av skolöverstyrelsen hävdade uppfattningen medföra, att en lärarinna, vilken under en del av sin lärarinneverksamhet varit i enskild skola, skulle komma i bättre ställning än en lärarinna, vilken hela tiden varit anställd i statstjänst, och därvid i båda fallen ungefärligen samma pensionsavgifter blivit erlagda.

Däremot finner jag mig kunna förorda det av statskontoret framlagda förslaget, att jämväl i fråga om dessa lärarinnor riksdagens medgivande måtte utverkas därtill, att pensionsförhöjning jämlikt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg må beräknas å sammanlagda beloppet av statspension, tilläggspension och pension från enskilda pensionsinrättningar, dock högst å för vederbörande vid avsked gällande pensionsunderlag.

Jag finner mig vidare böra uttala min anslutning till den av statskontoret framförda uppfattningen, att de nu ifrågasatta tilläggspensionerna till sökandena må utgå först från och med den 1 januari 1929, då det knappast synes böra ifrågakomma, att tilläggspensioner, varom här är fråga, böra utgå retroaktivt.

Vad så vidare angår de nu föreliggande framställningarna om tilläggspensioner för vissa f. d. lärare, hava, såsom av min redogörelse framgår, dessa ansökningar blivit tillstyrkta av skolöverstyrelsen efter enahanda grunder som ifråga om de av de f. d. lärarinnorna gjorda ansökningarna, men däremot avstyrkta av statskontoret, som uttalat sina betänkligheter mot att låta ändrade bestämmelser eller ändrad uppfattning av ett visst spörsmål hava tillbakaverkande inflytande på redan avgjorda pensionsförhållanden. Emellertid anser jag, att enahanda synpunkter i förevarande avseende böra anläggas ifråga om f. d. lärare som beträffande f. d. lärarinnor. Såsom jag förut erinrat, hava allaredan i vissa fall f. d. lärare av riksdagen tillerkänts tilläggspensioner i anslutning till nu ifrågakomna beräkningsgrunder, och jag finner starka billighetsskäl tala för att jämväl nu senast om-

nämnda f. d. lärare må komma i åtnjutande av samma förmån. Frånsett vidare den omständigheten, att jag ej kan finna skäl vara anförda för en åtskillnad i förevarande hänseende mellan manliga och kvinnliga f. d. lärare, vill jag vidare framhålla, att ett bifall till de av ifrågavarande lärare gjorda ansökningarna knappast torde kunna få några avsevärda konsekvenser, enär hitintills antalet manliga lärare vid enskilda läroanstalter med sådan tjänstgöring, att pensionsberäkning därpå skulle kunna grundas, varit relativt ringa.

Mot de av skolöverstyrelsen beräknade beloppen för här ifrågavarande tilläggspensioner har jag icke funnit något att erinra.

I likhet med vad jag anført ifråga om lärarinnorna finner jag, att dessa tilläggspensioner icke torde böra beviljas att utgå förrän från och med den 1 januari 1929.

Vidare synes riksdagens medgivande böra utverkas därtill, att pensionsförhöjning jämlikt bestämmelserna i kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg må beräknas å sammanlagda beloppet av statspension och tilläggspension.

I anslutning till vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva

dels att envar av f. d. ämneslärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade normalskolan för flickor Sigrid Een, f. d. handarbetslärarinnan vid samskolan i Sala Sofia Wilhelmina Wiberg, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Alingsås Louise Margareta Lindstedt, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Vimmerby Tecla von Reis, f. d. teckningslärarinnan vid samskolan i Trälleborg Vilhelmina Gustava Cecilia Meukow, f. d. ämneslärarinnan vid samskolan i Ängelholm Karin Åhman, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Piteå Emma Margaretha Paterson, f. d. första lärarinnan vid samskolan i Trälleborg Anna Katarina Montelius, f. d. lektorn vid folkskoleseminariet i Stockholm Helena Maria Lovisa Charlotta Gagner, f. d. musiklärarinnan vid högre lärarinneseminariet i Stockholm och den därmed förenade statens normalskola för flickor Anna Katarina Bergström-Simonsson, f. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Uppsala August Hesselén, f. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket å Södermalm i Stockholm Robert Larssén, f. d. adjunkten vid högre allmänna läroverket i Östersund Bror Alfred Finell samt f. d. adjunkten vid samskolan i Åmål Henning Erhard Theodor Adlerz må från och med den 1 januari 1929 under återstående livstiden uppbära — utöver honom eller henne eljest till-

kommande pension av statsmedel — en årlig tilläggs pension å allmänna indragningsstaten med följande belopp, nämligen Sigrid Een 311 kronor, Sofia Wilhelmina Wiberg 120 kronor, Louise Margareta Lindstedt 520 kronor, Tecla von Reis 595 kronor, Vilhelmina Gustava Cecilia Meukow 160 kronor, Karin Åhman 307 kronor, Emma Margaretha Paterson 720 kronor, Anna Katarina Montelius 390 kronor, Helena Maria Lovisa Charlotta Gagner 140 kronor, Anna Katarina Bergström-Simonsson 280 kronor, Hesselén 1,340 kronor, Larssén 240 kronor, Finell 90 kronor samt Adlerz 360 kronor,

dels ock att beträffande en var av nyssnämnda lärare och lärarinnor samt f. d. handarbetslärarinnan vid samskolan i Ängelholm Julia (Julie) Helena Lovisa Molin, f. d. lektorn vid folkskoleseminariet i Kalmar Anna Vilhelmina Linder och f. d. adjunkten vid folkskoleseminariet i Falun Valborg Henrika Olander pensionsförhöjning enligt kungörelsen den 18 juni 1925 (nr 280) och dyrtidstillägg må beräknas å följande belopp, nämligen för Sigrid Een 2,900 kronor, Sofia Wilhelmina Wiberg 560 kronor, Louise Margareta Lindstedt 2,320 kronor, Tecla von Reis 2,433 kronor, Vilhelmina Gustava Cecilia Meukow 1,500 kronor, Karin Åhman 2,700 kronor, Emma Margaretha Paterson 2,700 kronor, Anna Katarina Montelius 2,400 kronor, Helena Maria Lovisa Charlotta Gagner 3,600 kronor, Anna Katarina Bergström-Simonsson 840 kronor, Hesselén 3,160 kronor, Larssén 3,760 kronor, Finell 3,400 kronor, Adlerz 3,640 kronor, Julia (Julie) Helena Lovisa Molin 970 kronor, Anna Vilhelmina Linder 3,600 kronor och Valborg Henrika Olander 2,400 kronor.

Till denna av statsverkets övriga ledamöter biträdda hemställen behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna bifall samt förordnar, att proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:

H. B. Hammar.